

Studia
Capuccinorum
Boziniensia
VII

MMXXII

REDAKČNÁ RADA · EDITORIAL ADVISORY BOARD

Doc. Mgr. Ladislav Tkáčik OFMCap, PhD. (šéfredaktor · editor-in-chief,
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave)

Univ.-Prof. Stefan Michael Newerkla (Viedenská univerzita, Viedeň)

Prof. PhDr. Marta Dobrotková, CSc. (Filozofická fakulta TU, Trnava)

Prof. PhDr. Rastislav Nemeč, PhD. (Teologická fakulta TU, Bratislava)

PhDr. Marek Brčák, Ph.D. (Ústav dejín a archiv Univerzity Karlovy, Praha)

ThLic. Pavel Prihatný OFMCap (Cyrilometodějská teologická fakulta UP, Olomouc)

Doc. Mgr. Erika Juríková, PhD. (Trnavská univerzita, Trnava)

Mgr. art. Martin Timko, ArtD. (Fakulta dramatických umení AU, Banská Bystrica)

ThLic. Miroslava Pacířka Jusková OSF (Generalát školských sestier sv. Františka, Rím)

Doc. Mgr. Imrich Nagy, PhD. (Filozofická fakulta UMB, Banská Bystrica)

© Ladislav Tkáčik · 2022

© Vydavateľstvo Minor · Kapucíni na Slovensku · 2022

ISSN 2585-8025

Obsah

Predslov	7
----------------	---

STUDIA

Duch františkánskej filozofie	11
<i>Philotheus Boehner</i>	

Derridov obrat k františkánskej filozofii	34
<i>Mark Zlomislić</i>	

Apofatické myslenie a anihilácia u Benedikta z Canfieldu	49
<i>Ladislav Tkáčik</i>	

Spis <i>Lauretanischer Blumen-Garten</i> jako svědek umělecké výzdoby pražské Lorety okolo roku 1700	64
<i>Marie Vymazalová</i>	

Ornamentika knižných väzieb proveniencie spišských kartuziánov	80
<i>Martin Baloga</i>	

„Bratře zající, sestro lilie“: františkánství v poezii Zuzany Novákové	108
<i>Marta Janičková</i>	

FONTES

De septem gradibus amoris XIII-XIV 117
Ján van Ruysbroeck

Kanonická vizitácia evanjelického Cirkevného zboru
Gíraltovce z roku 1826 131
Vladimír Švač – Erika Juríková

VARIA

Kapucíni ako literáti 147
Cuthbert Hess

Pohyb obrazu, posun významu 180
Anna Hlaváčová

CENSURAE LIBRORUM

Ratpert / Ekkehard IV. *Osudy svatohavelského kláštiera* 187

Lukáš Lička. *Středověké teorie vnímání a aktivita smyslů
ve františkánském kontextu* 189

Venancius Fortunátus. *Život svätého Martina* 191

Studia Bibliographica Posoniensia 2021 192

Predslov

„Pestovať statočnosť a rozvahu sa väčšmi páči Pánovi ako obeta“¹ hovorí *Kniha prísloví*. Akosi práve ona – statočnosť, mi uviazla v pamäti ako relikť uplynulého roku, ktorý nebol vonkoncom rokom ľahkým. Skôr naopak, mimoriadnym spôsobom bolo počas neho potrebné čeliť zlobe a hlúposti. Statočnosti je prosto ako šafránu. Voľakedy ma udivoval jej nedostatok na akademickej pôde. Jej nedostatok je totiž signálom nedostatočnej integrity, s istotou oberie o hodnovernosť a čo už len bez nej možno sprostredkovať? Tomáš Akvinský na jej adresu poznal: „Veď statočnosť je snáď najťažšia. Je teda najväčšia z čností.“² A Romano Guardini dodáva: „Patrí do oblasti vecí ušľachtilých a mimoriadnych. Pre takto utváraného človeka je statočnosť a čnosť jedno a to isté. Vníma výzvu života a zo sebaúcty sa cíti byť povinný na ňu náležite reagovať... možno, že vníma intenzívne bolesť, a preto sa ho vonkajšie aj vnútorné príkoria silne dotýkajú. Napriek tomu vydrží, ide pokojne vpred a s udalosťami sa stretáva bez obáv. Teda prirodzená ušľachtilosť – no taktiež predurčenosť k ťažkému osudu“³ vyznačujú cestu statočného muža a ženy. Veď bez nej o ceste ani hovoriť nemožno. To skôr len o zmätočnom pobíhaní sem a tam, poddaní sa prúdu, no nie o vytrvalom a dôslednom kliesnení si vlastnej cesty.

Cesta a statočnosť. Samotná statočnosť je cestou. Kol'kokrát samotný reliéf krajiny zväzda volíť tú najpriestupnejšiu, schodnejšiu cestu. Ako často silueta chodca predo mnou pobáda vydať sa chodníkom,

1) Prís 21,3.

2) „Sed fortitudo est circa difficillima. Ergo est maxima virtutum.“ Tomáš Akvinský. *Summa theologiae* II-II q. 123, a. 12, arg. 2.

3) Romano Guardini. *Cnosti* (prel. D. Pohunková). Praha: Triáda, 2004, s. 84.

ktorým ma predišiel voľakto iný. No moje kroky hľadajú svoj vlastný priesmyk, vlastnú vyhlíadku. Ku každej ceste patrí riziko poblúdenia. Cestu možno stratiť. Náhle zisťujem, že sa mi stratila pod nohami, že som krajinu zle prečítal. Statočná, žiadostivá trpezlivosť však nechá cestu opäť vystúpiť, nechá jej zasvitnúť aj uprostred nehostinného, nečitateľného terénu. Náhle sa ukáže aj napriek nepriechodnej húštine. Cesta múdrosti. „Dverami k múdrosti je žiadostivosť po nej a nástojčivá túžba“⁴, hovorí Bonaventúra.

Do tejto ročenky sme zaradili viacero textov, ktoré sa venujú františkánskej filozofii, teológii a intelektuálnemu životu. Nič to, že ide aj o texty staršie. Ide však o texty, ktoré nestratili nič zo svojej aktuálnosti. Ich výzvam sme dodnes nedostáli a oprávnene by nás mali omínať. Som stále viac a viac presvedčený, že intelektuálny život je pre každú veľkú spirituálnu tradíciu lakmusovým papierikom. Ak bledne, svedčí to o jej atrofovaní. A naopak, ak je spiritualita skutočne živá, zreteľne sa domáha celku života, celku kultúry, chce preniknúť a poznačiť všetko.

Bonaventúra sa prihovára aj nám: „Toto je teda brána. Takáto rozťažnosť utíši všetky ostatné túžby.“⁵ Neprajem vám teda pokojné čítanie, ale čítanie znepokojujúce, čítanie, pri ktorom budete strácať pevnú pôdu pod nohami, pri ktorom vám vzplanie myseľ a srdce zachváti plameň, čítanie ako cestu.

Ladislav Tkáčik
editor

4) „Porta sapientiae est concupiscentia eius et vehemens desiderium.“ Bonaventúra z Bagnoregio. *Collationes in Hexaemeron* II, 2; cf. „Efficiens, forma, finis et materia integrant rem. Fortitudo debetur efficienti, prudentia formae; iustitia fini; temperantia materiae, ne defluat.“ — „Všetko je tvorené svojimi účinnými, formálnymi, cieľovými a materiálnymi príčinami. Účinná príčina vyžaduje statočnosť, formálna príčina si žiada rozvážnosť, finálna príčina vyžaduje spravodlivosť a materiálna príčina zdržanlivosť...“ Ibid., VI, 22.

5) „Haec est ergo porta. Huiusmodi autem concupiscentia extinguit omnes concupiscentias...“ Ibid., II, 6.

Autori

Baloga, Martin, Mgr. (1993), pracuje na Oddelení spracovania historických knižných dokumentov a historických knižných fondov Slovenskej národnej knižnice, kde bibliograficky popisuje tlače z obdobia inkunábul. Okrem toho sa venuje výskumu knižnej väzby.

Boehner, Philotheus OFM (1901 – 1955), historik stredovekej filozofie a stredovekej logiky, blízky priateľ Étienna Gilsona. Editor prvých zväzkov kritickej edície súborného diela Viliama Ockhama, spoluzakladateľ Franciscan Institute a vydavateľ *Franciscan Studies*. Počas 2. svetovej vojny emigroval do USA, kde pôsobil na Saint Bonaventure College (dnes St. Bonaventure University) v New Yorku. Jeho vrcholným dielom je monografia *Medieval Logic. An Outline of its Development from 1250 to c. 1400*. Patrí medzi iniciátorov výskumu stredovekej logiky.

Hess, Cuthbert OFM Cap (1866 – 1939), kňaz a historik. Prvý katolícky kňaz od čias reformácie, ktorý prednášal na Oxfordskej univerzite. Zaslúžil sa o rozvoj College Greyfriars, ktorá bola v roku 1910 pričlenená k Oxfordskej univerzite. Od roku 1930 prvý riaditeľ Kapucínskeho historického inštitútu v Assisi a prvý editor jeho periodika *Collectanea Franciscana*. Autor kníh *Life of St. Francis of Assisi*; *The Romanticism of St. Francis, and other studies in the genius of the Franciscans*; *Socialism or Democracy, and other essays in reconstruction*; *The Capuchins : a contribution to the history of the Counter-Reformation*, či *The Mystery of the Redemption*.

Hlaváčová, Anna A., PhDr., CSc. (1966), historička umenia a kultúrna antropologička. Pôsobí v Centre spoločenských a psychologických vied

Slovenskej akadémie vied. Zaoberá sa dejinami umenia a kultúry. Vo svojom výskume sa dlhodobo venuje problematike dejín komunikácie medzi Východom a Západom a konštrukcii dejinných naratívov.

Janíčková, Marta, Mgr. (1991), doktorandka na Ústave českej literatúry a knihovníctva Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne. Venuje sa výskumu františkánskych motívov v českej literatúre 20. storočia v európskom kontexte.

Juríková, Erika, doc. Mgr., PhD. (1974), pôsobí ako docentka v odbore klasické jazyky na Trnavskej univerzite. Vo svojom výskume sa venuje hlavne novolatinskej barokovej literatúre s osobitným zreteľom na dielo Mateja Bela a produkciu historickej trnavskej univerzitnej tlačiarne. V poslednom desaťročí sa tiež zamerala na otázku príležitosti v novolatinských textoch slovenskej proveniencie, ako aj na preklad a analýzu archívnych prameňov z obdobia latinského novoveku.

van Ruysbroeck, Jan (1293 – 1381), flámsky kňaz a teológ, predstavený kláštora augustiniánskych kanonikov v Groenendaale. Autor viacerých významných mystických diel napísaných stredovekou holandsčinou a jeden zo zakladateľov holandskej prózy. Kritické vydanie jeho spisov pod záštitou Ruusbroec Institute na Univerzite v Antwerpách a edičným vedením Guida de Baere bolo publikované v 11 zväzkoch (1988 – 2006) v Brepols Turnhout v edícii *Corpus Christianorum Continuatio Mediaevalis* (CCCM 101 – 110).

Tkáčik, Ladislav OFMCap, doc. Mgr., PhD. (1973), docent v odbore systematická filozofia na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave. Venuje sa filozofickej hermeneutike, fenomenológii, filozofii kultúry a umenia, stredovekej, renesančnej a barokovej filozofii a teológii. Žije v kláštore kapucínov v Pezinku, kde prevádzkuje Varštak, kapucínsku grafickú dielňu.

Vymazalová, Marie, PhDr. Ing., PhD. (1986), doktorka dejín umění, odborná asistentka na Ústavu dejín kresťanského umění Katolíckej teologickej fakulty Univerzity Karlovy. Odborně se zaměřuje na sakrální malbu 17. a 18. století v prostředí církevních řádů.

Zlomislić, Mark, Ph.D. (1966), profesor filozofie na Conestoga College v Kitchener v Ontáriu. Venuje sa kontinentálnej filozofii, estetike, etike, sociálnej a politickej filozofii. Autor kníh *The Sorrowful Mysteries: A postmodern Poethics*, *Jacques Derrida's Aporetic Ethics*, *Zizek: Paper Revolutionary* a editor Postmodern Ethics series pre Wipf & Stock. V súčasnosti pracuje na knihe *Franciscan Postmodernity: an ethics of haecceity*.

**Studia
Capuccinorum
Boziniensia
VII⁸**

Ročenka pre františkánske štúdiá, humanitné a historické vedy
The Yearbook for Franciscan Studies, Humanities and Historical Sciences

Studia Capuccinorum Boziniensia sú jediným recenzovaným
vedeckým periodikom pre františkánske štúdiá, humanitné a historické vedy
vydávaným na Slovensku · *Studia Capuccinorum Boziniensia* is the only one
reviewed scholar periodical for Franciscan Studies, Humanities
and Historical Sciences published in Slovakia

Ročník 8 · číslo 7

Vydáva a distribuuje Slovenská provincia
rádu menších bratov kapucínov
Župné námestie 10 · POBOX 235 · 814 99 Bratislava

Redakcia ročenky sídli v kláštore kapucínov v Pezinku
Holubyho 91 · POBOX 13 · 902 01 Pezinok
www.varstak.sk/scb · scb@kapucin.sk

© Ladislav Tkáčik · 2022

© Kapucíni na Slovensku · Vydavateľstvo Minor · 2022
ISSN 2585-8025

STUDIA

Philotheus Boehner: Duch františkánskej filozofie

Mark Zlomislić: Derridov obrat k františkánskej filozofii

Ladislav Tkáčik: Apofatické myslenie a anihilácia u Benedikta z Canfieldu

Marie Vymazalová: Spis *Lauretanischer Blumen-Garten* jako svědek
umělecké výzdoby pražské Lorety okolo roku 1700

Martin Baloga: Ornamentika knižných väzieb
proveniencie spišských kartuziánov

Marta Janičková: „Bratře zajíci, sestro lilie“:
františkánství v poezii Zuzany Novákové

FONTES

Ján van Ruysbroeck: *De septem gradibus amoris* XIII – XIV

Vladimír Švač – Erika Juríková: Kanonická vizitácia evanjelického
Cirkevného zboru Giraltovce z roku 1826

VARIA

Cuthbert Hess: Kapucíni ako literáti

Anna A. Hlaváčová: Pohyb obrazu, posun významu

ISSN 2585-8025

